

2021MM115

**College van Gedeputeerde Staten
statenbrief**

Aan Provinciale Staten

DATUM	14-9-2021	NUMMER PS	Voegt de griffie toe
DOMEIN	Mobiliteit	COMMISSIE	Milieu en Mobiliteit
STELLER	G. Knegtel	TELEFOONNUMMER	0652769657
NUMMER	822ADA48	PORTEFEUILLEHOUDER	Schaddelee

Onderwerp Statenbrief:

Vaststelling Vervoerplan 2022 U-OV en Syntus Utrecht

Voorgestelde behandeling:

Ter informatie

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting

De vervoerders U-OV en Syntus stellen minimaal eenmaal per jaar een vervoerplan op met daarin wijzigingsvoorstellen voor de dienstregeling. Vanwege onzekerheid over continuering van de beschikbaarheidsvergoeding van het Rijk hebben vervoerders eerder dit jaar verschillende scenario's opgesteld met tot wel 30% afschaling van de dienstregeling. Begin juli is duidelijk geworden dat het Rijk in ieder geval tot 1 september 2022 de beschikbaarheidsvergoeding continueert. Dit betekent dat het niet nodig is de dienstregeling verder af te schalen en dat we de nullijn in 2022 kunnen vasthouden, ook conform de landelijke afspraak niet verder af te schalen. Op 6 juli jl. bent u hierover ook geïnformeerd in een informatiesessie. Opschalen van de dienstregeling is (nog) niet mogelijk. Hiervoor is geen financiële ruimte.

Vervoerders is gevraagd de nullijn vast te houden en het Vervoerplan 2021 door te zetten naar 2022. Er zullen echter toch een aantal wijzigingen doorgevoerd moeten worden. Het Vervoerplan bevat de volgende wijzigingen:

- De Vervoerkundige Koppeling (VK+) van de SUNIJ-lijn en tram 22 zal medio 2022 doorgevoerd worden;
- NS wijzigt de opzet van de dienstregeling op het traject Breukelen- Utrecht – Arnhem, wat gevolgen heeft voor veel aansluitingen trein-bus. Met name Syntus zal de dienstregeling daarop moeten aanpassen op station Veenendaal De Klomp en station Breukelen;
- In Bilthoven wordt in 2022 U-flex geïntroduceerd in plaats van lijn 78. Lijn 77 krijgt een andere route. Dit is al aangekondigd in Vervoerplan 2021.
- Op lijn 70 (Hilversum-Soest) wisselen de frequenties van de zaterdag en zondag.
- Op enkele buurtbussen vinden bedienings- en route-aanpassingen plaats.

Vanwege het geringe aantal wijzigingen hebben de vervoerders één gezamenlijk vervoerplan geschreven, dat de afgelopen maanden het consultatieproces heeft doorlopen: informatiesessies voor gemeenten, ROCOV en Cie. M&M en vervolgens publicatie van concept vervoerplan op de website van vervoerders en provincie en verzending aan ROCOV (voor formeel advies) en gemeenten. De reacties van reizigers, gemeenten en ROCOV zijn meegenomen in het definitief maken van het vervoerplan. Medio 2022 kan de dienstregeling worden gewijzigd als dit nodig blijkt te zijn, bijvoorbeeld vanwege capaciteitsknelpunten. Op basis van reizigersontwikkeling en financiële mogelijkheden wordt er voor Vervoerplan 2023 gekeken of er mogelijkheden zijn om de dienstregeling weer op te schalen.

Inleiding

Sinds de start van de coronacrisis in maart 2020 zijn er meerdere aanpassingen gedaan in de dienstregeling 2020 en 2021 als gevolg van fors verminderd gebruik van OV door coronamaatregelen en afspraken met het Rijk. Na het uitwerken van verschillende afschalingsscenario's voor dienstregeling 2022 is in juli jl. gebleken dat het

Rijk de beschikbaarheidsvergoeding in 2022 in ieder geval tot 1 september continueert. Hiermee is verder afschalen niet nodig en is de vervoerbedrijven gevraagd een Vervoerplan te ontwikkelen op basis van continuering van dienstregeling 2021 naar 2022.

Toelichting

Inhoud vervoerplan: wijzigingen t.o.v. dienstregeling 2021

Gezien het feit dat de noodzaak tot verdere afschaling van de dienstregeling vanwege verlenging van de beschikbaarheidsvergoeding van het Rijk is weggefallen, en er geen financiële ruimte is tot uitbreiding van de dienstregeling hebben we de vervoerders gevraagd de dienstregeling 2021 voort te zetten naar 2022. Slechts enkele, voornamelijk noodzakelijke, wijzigingen worden doorgevoerd. Te weten:

- Wijziging NS dienstregeling per december 2021

Ook de NS wijzigt jaarlijks haar dienstregeling, dit jaar vrij ingrijpend vanaf december 2021. Op het traject tussen Schiphol Airport-Utrecht CS - Ede-Wageningen en Arnhem CS gaat 6x/uur i.p.v. 4x/uur een IC rijden en verschuiven de vertrek- en aankomsttijden. Daarnaast voegt de NS te Breukelen tussen de spitsen 2x/uur een sprinter naar Utrecht en Driebergen-Zeist toe, waardoor daar een kwartierdienst ontstaat.

Dit heeft dus ook gevolgen voor aansluitende bussen bij met name Veenendaal De Klomp en Breukelen.

Aansluitingen worden geoptimaliseerd, maar omdat er dit jaar geen mogelijkheid is om extra kwantiteiten in te zetten zal niet op alle NS-ritten aansluiting worden geboden.

- Lijn 70 (Hilversum-Soest)

In de dienstregeling van 2021 is door de afschalingen een fout in de dienstregeling geslopen. De frequenties van de zaterdag en zondag worden omgedraaid waardoor er op zaterdag weer vaker wordt gereden dan op zondag.

- Lijn 77 en 78 Bilthoven

In het voorjaar is een enquête gehouden in Bilthoven vanwege het zeer beperkte gebruik van lijn 78 en de hinder die bewoners langs de route van lijn 77 ervaren van de bussen in hun straat. Uit de resultaten blijkt dat de voorkeur van de meeste respondenten uitgaat naar het verleggen van de route van lijn 77 naar de Leyenseweg, in combinatie met het vervangen van lijn 78 door U-flex. Deze wijziging is opgenomen in het Vervoerplan 2022.

- Vervoerkundige Koppeling SUNIJ-lijn en tram 22: gepland in zomer 2022

In de zomer van 2022 staat de Vervoerkundige Koppeling tussen de SUNIJ-lijn en tram 22 naar Utrecht Science Park gepland. Hiermee ontstaat een rechtstreekse tramverbinding tussen Nieuwegein / IJsselstein / Utrecht-West en Utrecht CS Centrumzijde / Galgenwaard / Science Park.

- Buurtbussen

U-OV

In 2020 is U-flex in Vijfheerenlanden geïntroduceerd, wat grotendeels dezelfde route rijdt als buurtbus 703. De buurtbus heeft daardoor vrijwel geen reizigers meer en overweegt momenteel om te gaan stoppen met rijden. Mocht dit gebeuren dan neemt U-flex als alternatief de bediening van alle buurtbushaltes over.

Syntus

Lijn 522 Vreeland-Weesp

De buurtbus gaat, net als in recente verleden, weer naar Loenen rijden.

Lijn 572 Amersfoort Vathorst – Soestdijk

De buurtbusvereniging heeft aangegeven door de Covid19 pandemie veel reizigers te zijn kwijtgeraakt. Dit resulteert in een verminderd enthousiasme bij de vrijwilligers. Om die reden stelt de vereniging twee wijzigingen in de dienstregeling 2022 voor:

- Op maandag-vrijdag zullen de laatste ritten komen te vervallen vanuit Soest en Amersfoort.
- Op zaterdag zal de dienstregeling zodanig worden aangepast dat er een twee uursdienstregeling wordt aangeboden.

Lijn 575 Driebergen-Rijssenburg – Soest

In Soest ervaart de vereniging veel vertraging bij de spoorwegovergang. De aankomsttijd op station Soest Zuid staat hierdoor onder druk. De vereniging stelt daarom voor om zowel de heen als terugrit via de Eikenlaan te rijden. Ter hoogte van het winkelcentrum zouden zij graag in beide richtingen een halte zien.

Het volledige Vervoerplan 2022 is te vinden in bijlage 1.

Argumenten

Beide vervoerplannen zijn getoetst aan de hand van de geldende concessie-afspraken. Hierbij geldt voor U-OV het bestek Tram en Bus Regio Utrecht 2013-2023 en voor Syntus het programma van eisen Concessie Provincie Utrecht 2016-2023. De plannen voldoen aan deze afspraken.

Kanttekeningen en bestuurlijke gevoeligheid

De zeer gevoelige scenario's van tot wel 30% afschaling zijn gelukkig van de baan. De dienstregeling van 2021 wordt gecontinueerd naar 2022. Er vinden slechts enkele (noodzakelijke) wijzigingen plaats.

Een van de wijzigingen kan gevoelig liggen. De NS heeft in een laat stadium besloten de dienstregeling op de trajecten Amsterdam-Utrecht-Arnhem/Nijmegen en Uitgeest-Breukelen-Veenendaal-Rhenen te wijzigen. Op beide trajecten worden extra ritten gereden en verschuiven tijden. Aangezien uitbreiding van buskwantiteiten nu niet aan de orde is wordt niet op alle treinritten aansluiting geboden en zijn aansluitingen dus niet altijd optimaal. De ROCOV-reactie op het concept vervoerplan gaat grotendeels over deze trein-bus aansluitingen. Daarin wordt vooral verzocht om extra kwantiteiten te bieden om zo goed mogelijke aansluitingen te bieden. Die mogelijkheid is er nu echter niet.

Een aantal gemeenten (Baarn, Houten, IJsselstein) en de U-10 uit zorgen over de huidige afgeschaalde dienstregeling en vraagt om de dienstregeling weer op te schalen (de eerdere 9% afschaling weer ongedaan maken). Daar is nu geen financiële ruimte voor. In de beantwoording op deze reacties is aangegeven dat de eerdere afschaling niet betekent dat deze wijziging definitief is. We kunnen echter nog niet aangeven wanneer er weer opgeschaald kan worden en daarnaast kan men er niet vanuit gaan dat alle afschalingen ook weer ongedaan zullen worden gemaakt. Dit hangt heel erg samen met het herstel van aantallen reizigers en reizigersinkomsten en sommige lijnen waren ook voor corona al erg zwak en reizigersaantallen en -stromen kunnen ook als gevolg van de corona-crisis (definitief) wijzigen.

Het aantal consultatiereacties vanuit reizigers is dit jaar beperkt: 66 stuks. Ongeveer de helft van de reacties betreft het verzoek om de zaterdagbediening van Lage Vuursche met lijn 59 te herstellen, die per dienstregeling 2021 vanwege de eerdere afschaling is komen te vervallen. Die mogelijkheid tot uitbreiding is er nu niet. De andere reacties waren divers en betreffen voornamelijk uitbreidingswensen (voornamelijk verzoeken voor terugdraaien eerdere afschalingsmaatregelen) en ideeën voor andere invulling dienstregeling. De consultatiereacties met verzoeken voor het terugdraaien van eerdere afschalingsmaatregelen zullen worden meegenomen voor Vervoerplan 2023. De consultatiereacties zijn te vinden in bijlage 1 bij het Vervoerplan (zie bijlage 1).

Financiën

De dienstregeling voor 2022 is een voortzetting van die van 2021. Desondanks zullen er meer dienstregelingsuren (DRU's) gereden worden, als gevolg van de vervoerkundige koppeling en als gevolg van het feit dat 2022 meer werkdagen kent dan 2021. Daarmee zal de exploitatiebijdrage voor de provincie hoger uitvallen. In totaal zijn er circa 6.700 DRU's extra in de dienstregeling bij U-OV (met name als gevolg van de vervoerkundige koppeling) en circa 1.500 bij Syntus Utrecht. Dit vertaalt zich in totaal in zo'n 900.000 euro aan extra benodigde exploitatiebijdrage (Dit betreft een raming van de vervoerders, aangezien de precieze dienstregeling nog niet vaststaat, onder andere doordat nog gewerkt wordt aan de precieze NS-aansluitingen en de timing van de vervoerkundige koppeling nog niet bekend is). Daarnaast worden de subsidiebedragen zoals ieder jaar geïndexeerd met de Landelijke Bijdrage Index (LBI). Deze aanvullend benodigde middelen voor het jaar 2022 zijn opgenomen in de bestaande meerjaren exploitatiebegroting. Daarnaast kan, indien nodig en zoals eerder in het Transitieplan OV is aangegeven, een deel van het budget dat bestemd is voor subsidies aan doorstromingsmaatregelen voor exploitatie bestemd worden. Ook kan de reserve OV Concessie (bedoeld om eventuele tegenvallers in beide concessies op te vangen) ingezet worden. Als dit nodig is zal dit worden voorgelegd bij het besluit over de verlenging van de concessies. Hierbij dient nog opgemerkt dat het coalitieakkoord voorziet in extra middelen om het OV op peil te houden tot en met 2023. Door de rijksregels voor de beschikbaarheidsvergoeding (fixatie op aantal DRU's 2019) en de coronamaatregelen in het OV, was inzet daarvan tot nu onmogelijk. Na afloop van de beschikbaarheidsvergoeding per 1 september 2022 wordt opnieuw naar de inzet van deze middelen gekeken.

Onzekerheden zitten echter in drie zaken:

- De precieze uitwerking van de Beschikbaarheidsvergoeding OV 2022 (BVOV 2022). Deze is door het Rijk toegezegd tot 1 september 2022, onder voorwaarde dat de provincie haar bijdrage op het begrote peil houdt en niet verder afschaalt. De precieze uitwerking van de BVOV 2022 moet nog komen.
- Onduidelijk is nog of er een 'vangnet' voor de laatste maanden komt; de kans hierop lijkt niet groot.
- Daarmee samenhangend: de uitkomsten van de lopende onderhandelingen met de vervoerders over financiële afspraken in het kader van de verlenging van / het addendum op de concessies. Hierbij wordt met de vervoerders toegewerkt naar een geheel nieuwe business case voor de resterende looptijd van de (verlengde) concessies, van 2022 tot eind 2025. Zoals in het Transitieplan aangegeven is de verwachting dat er extra geld nodig zal zijn, gezien de structureel lagere reizigersinkomsten de komende jaren. Hoewel 2022 door de BVOV tot 1 september 2022 naar verwachting nog min of meer budgetneutraal uitkomt, kan het zijn dat een deel van de verliezen van latere jaren ook al in 2022 landen. De verliezen per jaar verschillen nogal. Het is niet wenselijk dat er voor ieder jaar aparte financiële afspraken met de vervoerders gemaakt moeten worden (met elk jaar dus ook fors verschillende budgetten, die vervolgens per jaar fors kunnen mee- of tegenvallen, gezien alle onzekerheden). Daarom wordt met de vervoerders toegewerkt naar één nieuwe DRU-prijs per concessie die, behoudens indexatie, tot einde concessie gelijk blijft¹. Het einde van de BVOV is een logisch moment om deze nieuwe DRU-prijs te effectueren. Dat zou betekenen dat er vanaf 1 september 2022 mogelijk meer middelen nodig zijn, afhankelijk van de uitkomsten van de onderhandelingen met de vervoerders. Hierover wordt een besluit genomen als onderdeel van het GS-besluit over addendum / verlenging. Dit besluit zal naar verwachting begin 2022 volgen, wat later dan eerder in het Transitieplan is aangegeven. Dit omdat we graag de reizigersontwikkeling de komende maanden willen afwachten omdat deze erg bepalend zijn voor de businesscases van de vervoerders en de onderhandelingen ook wat meer tijd vergen. Tot die tijd gelden nog de reguliere financiële afspraken in de concessies, aangevuld met de landelijke afspraken over de BVOV.

Vervolprocedure / voortgang

Vervoerders zullen de plannen verder uitwerken in een dienstregeling die op 12 december 2021 in zal gaan. Vervoerders is gevraagd om flexibiliteit in de dienstuitvoering te betrachten en tussentijds te kunnen bijspringen, bijvoorbeeld met het rijden van versterkingsritten, als dit vanwege sterk gewijzigde reizigersvraag nodig blijkt. Mede daarom wordt er medio 2022 ook een moment ingebouwd om de dienstregeling te kunnen wijzigen als dit nodig blijkt te zijn.

Bijlagen

1. Vervoerplan 2022 U-OV en Syntus Utrecht;

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen

¹ Dit is ook de gebruikelijke manier van werken in concessies: hoewel kosten en opbrengsten per jaar fluctueren, geven vervoerders een DRU-prijs af die langjarig gelijk is (behoudens indexatie), en de kosten en opbrengsten dus uitmiddelt over de jaren.